

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

ŠIAULIŲ UNIVERSITETO
VISUOMENĖS SVEIKATOS
KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: prof. dr. Rimantas Stukas

Grupės nariai: prof. dr. Linas Šumskas

Benas Gabrielis Urbonavičius

Vilnius
2017

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Visuomenės sveikata
Studijų sritis	Biomedicinos mokslai
Studijų kryptis (šaka)	Visuomenės sveikata (A600)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3,5 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	210
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Visuomenės sveikatos bakalauras

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	5
2.1. Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai.....	5
2.2. Programos sandara.....	9
2.3. Personalias	14
2.4. Materialieji ištekliai.....	16
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	18
2.6. Programos vadyba	19
III. REKOMENDACIJOS	20
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	22

I. IŽANGA

Ketinama vykdyti pirmosios studijų pakopos programa *Visuomenės sveikata* (toliau – Programa) buvo parengta Šiaulių universiteto (toliau – Universitetas) Ugdymo mokslų ir socialinės gerovės fakulteto (toliau – Fakultetas) Sveikatos ir socialinės gerovės katedroje (toliau – Katedra). Programos rengimo darbo grupės vadovas – med. dr. doc. Vladas Jūra Vaitkevičius. Programos rengimo grupės darbe dalyvavo 10 asmenų: 4 mokslų daktarai (iš jų 1 profesorius, 2 docentai), 1 doktorantas, 3 socialiniai partneriai, 2 dėstytojai.

Programą vertino Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) sudaryta ekspertų grupė. Išorinio vertinimo tikslas – atlikti studijų programos kokybės analizę bei pateikti rekomendacijas studijų programai tobulinti. Vertinant Programą buvo remiamasi Šiaulių universiteto pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu ir 2016 m. gruodžio 6 d. ekspertų vizito į Universitetą rezultatais.

Išorinį Programos vertinimą ekspertų grupė pradėjo nuo ketinamos vykdyti studijų programos aprašo ir jo priedų nagrinėjimo. Programą vertinant vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais ir kitais normatyviniais teisės aktais, Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašu (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. spalio 5 d. įsakymu Nr. V-1034), Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodika (patvirtinta SKVC direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-23) ir kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais.

2016 m. gruodžio 6 d. vyko ekspertų grupės vizitas į Šiaulių universitetą, kur ekspertai susitiko su Universiteto administracija, Programos rengėjais, numatomais Programos dėstytojais, socialiniais partneriais, susipažino su Universiteto ir Fakulteto materialine baze (auditorijomis, laboratorijomis, biblioteka). Vizito pabaigoje administracijos atstovai ir dėstytojai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais ir apibendrinimais.

Po vizito ekspertų grupė parengė ir SKVC pateikė Programos vertinimo išvadų projektą, kuriame išskyrė rekomendacijas, į kurias Programos rengėjai turėjo atsižvelgti per 10 dienų nuo projekto gavimo dienos, bei pateikti savo pastabas dėl projekte pastebėtų faktinių klaidų. 2017 m. sausio 24 d. ekspertų grupė gavo Programos rengėjų pateiktus Programos pataisymus pagrindžiančius dokumentus. Ekspertų grupė su jais susipažino ir pateikia galutines Programos vertinimo išvadas.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos rengėjai poreikį pradėti vykdyti naują studijų programą regioniniame universitete grindžia visuomenės specialistų trūkumu Lietuvoje. Tačiau Higienos instituto atliktas tyrimas (Kanapeckienė V., Jankauskienė V., Visuomenės sveikatos specialistų pasiskirstymo darbo rinkoje analizė. Visuomenės sveikata 2014 1(64), 58-65) parodė, kad šiuo metu Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos universitetai kasmet parengia per 100 visuomenės sveikatos pirmosios studijų pakopos absolventų (neskaičiuojant baigusiuju magistrantūra). Iš šių absolventų nemaža dalis (30-40 proc.) grįžta į regionus, iš kurių išvyko mokytis. Be to, Higienos instituto tyrimas neanalizavo Kaune, Vilniuje vykdomų visuomenės sveikatos magistrantūros programų, kurios parengia dar apie 50-100 šios krypties specialistų kasmet. Taigi, tvirtinimas, kad Šiaurės Lietuvos regione formuojasi visuomenės sveikatos specialistų trūkumas, pagrindžiant laisvų darbo vietų paskaičiavimu yra tik iš dalies pagrįstas. Susitikime su Programos socialiniais partneriais (savivaldybių sveikatos biurų, nacionalinio visuomenės sveikatos centro, veterinarinės maisto saugos atstovais) buvo patvirtinta, kad visuomenės sveikatos specialistų regione trūksta. Apie tai byloja ir Programos rengėjų pateiktas specialistų poreikio Šiaurės Lietuvos regione paskaičiavimas (žr. Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacijos raštas). Tačiau neužimtos darbo vietos regionų visuomenės sveikatos institucijose gali atsirasti ir dėl darbuotojų emigracijos iš kaimo vietovių į didesnius miestus proceso, emigracijos į užsienio šalis proceso. Be to, socialiniai partneriai taip pat pripažino, kad dirbančiųjų savivaldybių sveikatos biuruose atlyginimai yra maži, todėl šios darbo vietos nėra pakankamai patrauklios jauniems žmonėms. Higienos instituto tyrimas, kurį cituoja Programos aprašo sudarytojai, nurodo, kad visuomenės sveikatos programų absolventai dažnai eina dirbti į kitas pareigas ar į kitas sritis, kur atlyginimai didesni. Be to per pastaruosius 5 metus, universitetuose atsiradus daugiau visuomenės sveikatos programų ir sumažėjus abiturientų skaičiui, stebimas stojančiųjų į universitetines visuomenės sveikatos studijas sumažėjimas. Taigi, jeigu atsižvelgtume į kasmet parengiamų visuomenės sveikatos absolventų skaičių visoje Lietuvoje, galima būtų daryti išvadą, jog specialistų parengiama pakankamai. Tačiau nežiūrint aukščiau išvardintų motyvų, reali laisvų darbo vietų ir bendra darbo rinkos situacija rodo, kad lokaliai rengiami specialistai galėtų pozityviai prisidėti prie visuomenės sveikatos darbuotojų trūkumo problemos išsprendimo.

Pradėti vykdyti Šiaulių universitete naują studijų programą gali būti tikslinga ir dėl Vyriausybės numatomų Lietuvos universitetų restruktūrizavimo planų, numatančių regioninių universitetų išlikimą jiems susijungus arba tapus filialais. Be to, Lietuvos Vyriausybė deda pastangas, siekdama stabdyti emigraciją, kuri labiausiai palietė Lietuvos periferinius miestus ir

regionus. Galimi Lietuvos universitetų konsolidavimo scenarijai, kurie minimi MOSTA ataskaitose, numato, kad mažesnieji regioniniai universitetai (Klaipėdos ir Šiaulių) turėtų išlikti kaip labiau specializuoti specialistų rengimo centrai. Taigi galima daryti išvadą, kad Programos poreikio pagrindimas didžiąja dalimi pagrįstas, o absolventų karjeros galimybės yra palankios.

Programos tikslas *„parengti aukštos profesinės kvalifikacijos visuomenės sveikatos specialistus, gebančius atlikti visuomenės sveikatos bei ją sąlygojančių veiksnių stebėseną, pokyčių vertinimą ir kontrolę, skatinti sveikatą tausojančią ir ją stiprinančią elgseną visuomenėje, ugdymo įstaigose, pažeidžiamose populiacijos grupėse (pagyvenusio amžiaus asmenys ir neįgalieji), kuriant ir įgyvendinant sveikatos stiprinimo programas bei vykdant Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui valstybės deleguotas funkcijas“*. Numatytas tikslas siejasi su nacionalinio lygmens Lietuvos strateginio vystymo dokumentais, paminėtais Programos apraše (pvz., ES sveikatos strategija „Kartu sveikatos labui“, Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 metų plėtros programa, Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų programa ir kt.). Tačiau Šiaulių universiteto pagrindiniuose strateginiuose dokumentuose (misijos apibrėžime, strategijoje 2015-2025 m) neminima sveikatos mokslų, tarp jų ir visuomenės sveikatos studijų plėtra. Programos apraše pateikiama nuoroda į trečio Universiteto strateginio tikslo pirmą uždavinį „1 uždavinys: gerinti studijų programų kokybę ir atitiktį darbo rinkos poreikiams“ tačiau jis nėra aiškiai susietas su Programos tikslu ar su studijų rezultatais.

„Šiaulių universiteto strategijoje 2015-2025 m.“ numatyti ateityje du Universiteto galimų transformacijų variantai – „Universitetas yra ir lieka savarankiška aukštojo mokslo institucija arba susijungia su kita aukštąja mokykla ar tampa kitos aukštosios mokyklos dalimi.“ Taigi, antrasis scenarijus leidžia suabejoti, ar Universitetui verta plėsti savo studijų programų spektrą konkuruojant dėl mažėjančių studentų skaičiaus su jau egzistuojančiomis gana gausiomis panašiomis programomis kituose universitetuose, kurių padaliniais gali tapti. Kita vertus, sveikintina Universiteto iniciatyva spręsti stojančiųjų į Universitetą studentų skaičiaus mažėjimą pasiūlant naujas programas, nors tai iš dalies kertasi su paties Universiteto parengtomis ateities vizijomis. Šiaulių universiteto strategijoje 2015-2025 m. nėra aiškiai suformuluota idėja apie Universiteto, kaip regiono universiteto savąją tematinę nišą. Tokia Šiaulių universitete niša buvo ir gali būti specialioji pedagogika, kuri nuo seno turėjo studijų programas, tradicijas, specialistus, bazę praktikai - specialiųjų poreikių vaikų ugdymo įstaigas. Tuo tarpu naujos visuomenės sveikatos krypties pasirinkimas nėra pakankami suderintas su Universiteto misija ir plėtros vizija. Taigi, universitetas turėtų pakoreguoti savo strategiją.

Programos tikslas suformuluotas pakankamai aiškiai, atsižvelgiant į šių specialistų vykdomas funkcijas. Programos rengėjai Aprašo paragrafe 2.3 išvardino pagrindinius Lietuvos ir tarptautinius dokumentus (pvz., Europos regiono visuomenės sveikatos mokyklų asociacijos

ASPHER), reglamentuojančius universitetines studijas ir visuomenės sveikatos specialistų rengimą.

Studijų rezultatas D2, kuris numato, kad absolventas „Gebės naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis ir komunikacinėmis priemonėmis, perteikiant profesinę informaciją taisyklinga valstybine ir užsienio kalba, laikantis etikos ir moralės principų“ yra susietas su tokiais dalykais kaip pvz., *Priklausomybių prevencija, Fizinis aktyvumas ir sveikata, Aplinka ir sveikata* ir kitais mažai su šiuo studijų rezultatu susijusiais dalykais. Taigi šiuo atveju galime konstatuoti, kad tam tikrų studijų rezultatų bus siekiama studijuojant nesusijusius dalykus, bet praleidžiant svarbius šiam studijų rezultatui pasiekti (pvz., *Visuomenės sveikatos teisė ir bioetika*).

Programos studijų rezultatai, rekomendavus ekspertams ir atsižvelgiant į Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašą buvo pakoreguoti, papildyti (įtraukta „gyventojų sveikatos stebėseną“ ir „sveikatos politikos plėtra“). Tuo būdu galiam daryti išvadą, kad po korekcijos specialieji studijų rezultatai atitinka Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašą. Tinkamai surašyti ir bendrieji studijų rezultatai (žinios ir jų taikymas, asmeniniai gebėjimai, gebėjimas atlikti tyrimus, socialiniai gebėjimai).

Apraše nurodyta, kad įvykdžiusiems Programos reikalavimus studentams bus suteikiamas visuomenės sveikatos bakalauro kvalifikacinis laipsnis. Numatyta, jog įgyjamas išsilavinimas atitiks 6 kvalifikacijos sandaros lygį. Taigi galima teigti, kad Programos tikslai ir studijų rezultatai atitinka studijų rūšį, pakopą ir kvalifikacijos lygį. Programai suteikiamas įprastinis šios krypties studijoms bendrinis pavadinimas – Visuomenės sveikata.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės:

Stiprybės:

- Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai orientuoti į tradicinio šios srities specialisto rengimą.
- Didesnė Programos orientacija į sveikatos ugdymą gali būti vertinama kaip Programos išskirtinumas.
- Numatomi rengti specialistai galės dirbti savivaldybių sveikatos biuruose, visuomenės sveikatos centuose prie SAM departamentų padaliniuose ir kitose visuomenės sveikatos sektoriaus institucijose.

Silpnybės:

- Kelia abejonę per daug plačiai apibrėžtos specialistų įdarbinimo galimybės (ypač veterinarinės maisto saugos, sveikos gyvensenos konsultavimo), kadangi šiose srityse specialistams keliami papildomi reikalavimai – jie ruošiami atskirai.

- Specialistų poreikio darbo rinkoje analizė yra nevienareikšmiška. Iš vienos pusės visuomenės sveikatos specialistų poreikis Lietuvoje patenkintas, nes Klaipėdos, Kauno, Vilniaus universitetai jau daugiau kaip dešimtmetį rengė ir rengia visuomenės sveikatos specialistus. Programos autorių nurodomas „regioninis poreikis“ yra realus faktas, tačiau parengti visuomenės sveikatos programų specialistai dažnai renkasi kitą profesinę sritį, migruoja į didesnius miestus, taip pat ir dėl mažų atlyginimų visuomenės sveikatos sektoriuje darbo vietos nebūna užpildytos.
- Programos poreikis, Programos tikslai nėra pakankamai suderinti su Universiteto misija ir Universiteto strategija 2015-2025 m., o ypač su galimais universitetų restruktūrizacijos pokyčiais ir galimomis grėsmėmis „regioniniams“ universitetams.
- Kai kurie Programos dalykai nesusiję su studijų rezultatais (žr. Aprašo 3 lentelę).

2.2. Programos sandara

Programos sandara atitinka Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo (2010 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. V-501), Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašo (2015 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. V-1034), Nuolatinės ir iššestinės studijų formų aprašo (2009 m. gegužės 15 d. įsakymas Nr. ISAK-1026) reikalavimus, Šiaulių universiteto Studijų nuostatus (2015).

Programos apimtis – 210 kreditų. Programą numatoma vykdyti nuolatine studijų forma – 3,5 metų (7 semestrai). Vieno semestro studijų apimtis – 30 kreditų, kur vienas kreditas yra lygus 26,67 sutartinėms studento valandoms. Mažiausia studijų dalyko apimtis – 3 kreditai. Studijų plane Programos apimtis pateikiama studijų kreditais ir valandomis, nurodant kontaktinio/auditorinio ir savarankiško darbo valandas. Studijavimo būdai ir metodai, kuriuos dėstytojai numato taikyti, yra pateikiami detalizuojant konkretaus studijų dalyko programą Programos aprašo 1 priede.

Programos rengėjai atsižvelgė į ekspertų pastabą ir pakoregavo Programos sandarą. Pirmame variante programą sudarė: 1) bendrieji universitetiniai dalykai (15 kreditų); 2) visuomenės sveikatos studijų krypties dalykai (165 kreditai) ir į atskirą grupę buvo išskirta 3) sveikatos ugdymo dalykų grupė (30 kreditų). Ekspertai rekomendavo neiškirti į atskirą grupę sveikatos ugdymo dalykų, nes jie iš esmės priskirtini visuomenės sveikatos studijų krypties dalykams. Taigi, po korekcijų Programą sudaro 1) bendrųjų universitetinių dalykų dalis (15 kreditų); 2) visuomenės sveikatos studijų krypties dalykai (195 kreditai).

Pateiktame Programos apraše nurodyta, jog bendrųjų universitetinių dalykų grupę (BU) sudaro: *Specialybės užsienio kalba* (6 kreditai), *Specialybės lietuvių kalba* (4 kreditai) ir *Filosofija* (5 kreditai). Bendrieji universitetinių studijų dalykai pasirinkti pagal Universiteto Senato

patvirtintą struktūrą. Visi šie dalykai studijuojami I-ame semestre. Nesudaryta galimybė studentams patiems pasirinkti bendrųjų universitetinių studijų dalykų, visi šie dalykai kaip privalomieji fiksuoti studijų programoje. Tačiau Programos rengėjai buvo apriboti Universitete priimtų ir taikomų Bendrųjų universitetinių studijų dalykų vykdymo nuostatų.

Visuomenės sveikatos studijų krypties dalykų grupė apima 40 skirtingų dalykų, kurie išdėstyti per visą studijų laikotarpį, remiantis įgyjamų žinių nuoseklumu. Pirmuosiuose semestruose dėstomi bendrieji specialybės pagrindų dalykai, vėliau juos gilinant ir papildant specializuotais visuomenės sveikatos mokslo dalykais. Visuomenės sveikatos studijų krypties dalykų pavadinimai atitinka Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašo reikalavimus. Ekspertai pateikė bendrą pastabą visiems dalykams – aprašuose privalomosios literatūros skiltyje nepateikiama naujausia mokomoji literatūra, naujausi vadovėliai, ne visiems dalykams pateikiami vadovėliai anglų kalba. Programos rengėjai atsižvelgė į šią pastabą ir dalykų aprašus papildė naujausia literatūra.

Programos išvadų projekte ekspertai konstatavo, jog dalykai *Visuomenės sveikata 1* (5 kreditai) ir *Visuomenės sveikata 2* (5 kreditai) pagal savo turinį ir tematiką dubliuoja kitų visuomenės sveikatos dalykų turinį ir tematiką. Pavyzdžiui, dalyko apraše buvo nurodoma, jog „Studijuojama visuomenės sveikatos koncepcijų raida; visuomenės sveikatos mokslo pagrindai: epidemiologija, biomedicinos mokslai; analizuojama sveikatos sociologijos, ekonomikos, psichologijos ir etikos vieta visuomenės sveikatos mokslo sistemoje; sveikatos reformos kryptys, visuomenės sveikatos priežiūros principai, sveikatos saugojimo ir rizikos veiksniai, jų valdymas“. Tačiau šių žinių siekiama ir per atskirus Programoje numatytus dalykus: *Sveikatos ekonomika* (3 kreditai), *Sveikatos priežiūros vadyba* (4 kreditai); *Klinikinė medicina* (5 kreditai), *Bendroji psichologija* (5 kreditai), *Epidemiologija 1* (4 kreditai); *Epidemiologija 2* (4 kreditai), *Visuomenės sveikatos teisė ir bioetika* (6 kreditai), *Visuomenės sveikatos mokslinių tyrimų metodologija* (6 kreditai). Programos rengėjai atsižvelgė į ekspertų pastabą ir dalykus *Visuomenės sveikata 1* (5 kreditai) ir *Visuomenės sveikata 2* (5 kreditai) pakeitė dalykais, nedubliuojančiais kitų dalykų turinio.

Ekspertai atkreipė Programos rengėjų dėmesį į tai, jog dalykas *Klinikinė medicina* ugdo kompetencijas, kurios nepriskiriamos visuomenės sveikatos specialistui - dalyko apraše buvo nurodoma, jog studentas „Įgis žinių apie teorinius klinikinės medicinos mokslo pagrindus, gydytojų ir kitų sveikatos priežiūros specialistų santykį su pacientu, susipažins su bendrąja ligonių tyrimo metodika, svarbiausiais klinikiniais sindromais, jų požymiais, supras klinikinę mediciną aiškinant asmens susirgimų kilmę bei jų sisteminį poveikį asmens sveikatai. Gilins žinias apie atskirų organizmo sistemų, organų ligas, ligų tyrimo metodikas, išmanys klinikinės medicinos teisinį reglamentą, tarptautinius dokumentus, numatančius sveikatos paslaugų teikimo klausimus.“

Apraše nurodoma, kad studentai „gebės įvertinti paciento būklę“. Tai asmens sveikatos priežiūros specialisto, t.y. gydytojo kompetencijos. Ekspertai rekomendavo dalyką *Klinikinė medicina* keisti dalyku „Prevencinė medicina“ pertvarkant dalyko aprašą. Programos rengėjai pilnai atsižvelgė į šią rekomendaciją.

Ekspertai Programos išvadų projekte taip pat buvo pažymėję, jog dalyko *Epidemiologija* dalis temų dubliuojasi su dalyko *Biostatistika* temomis ir nurodė temas suderinti, kad nesidubliuotų. Programos rengėjai atsižvelgė į ekspertų rekomendaciją.

Vertinimui pateiktame pirmajame Programos aprašo variante dalyko *Aplinka ir sveikata* turinys neapėmė visų svarbių šio dalyko temų. Ekspertai pažymėjo, jog kai kurios temos dubliuojasi su dalykų *Visuomenės sveikata* ir *Profesinė sveikata ir profesinių susirgimų profilaktika* temomis, neatspindi dalyko turinio. Studijoms pagrindinės literatūros sąrašo nurodytas vadovėlis - J. Ašmenskas, A. Baubinas, V. Obelenis, B. Šimkūnienė (1997), *Aplinkos medicina*. Vilnius - pasenęs ir naudoti studijoms nebetinkamas. Visuomenės sveikatos specialistams, dirbsiantiems, pavyzdžiui, Visuomenės sveikatos centruose, visuomenės sveikatos saugos, taip pat visuomenės sveikatos saugos kontrolės srityse, aplinkos ir sveikatos klausimai - kasdieninis darbas. Šių temų buvo pasigesta. Programos rengėjai pakoregavo dalyko turinį ir siūlomą literatūrą.

Studijų programoje įtraukto dalyko *Biofizika* turinys yra pernelyg detalus ir smulkus. Ekspertų nuomone, būsimam visuomenės sveikatos specialistui tikrai nebūtina visko taip detaliai studijuoti. Į tai reikėtų atsižvelgti dėstant šį dalyką.

Ekspertai buvo pažymėję, jog dalykų *Sveikatos ekonomika* ir *Sveikatos priežiūros vadyba* turinys dubliuojasi su dalyko *Visuomenės sveikata* turinyje nurodytomis sveikatos ekonomikos ir vadybos temomis. Tačiau, pagal ekspertų pastabas iš Programos pašalinus dalyką *Visuomenės sveikata*, šių problemų neliko.

Ekspertai buvo pažymėję, jog dalykas *Sveikas senėjimas ir geriatrija* savo tikslais atitinka visuomenės sveikatos specialisto funkcijas, tačiau nurodyta studijoms literatūra, ypač pagrindinė, visiškai netinkama visuomenės sveikatos studijų programai. Nurodyti vadovėliai skirti medicinos, slaugos specialistams, socialiniams darbuotojams. Programos rengėjai atsižvelgė į šią pastabą ir pakoregavo siūlomą literatūrą.

Ekspertai atkreipė Programos rengėjų dėmesį, jog dalykas *Farmakologija* kelia tikslus, kurie būsimam visuomenės sveikatos specialistui netinka – „Įsisavinti farmakokinetikos ir farmakodinamikos principus, supažindinti su vaistų rūšimis, jų veikimo mechanizmu, vartojimo būdais, svarbiausiomis vaistų grupėmis, jų poveikiu į organų sistemas“. Tai asmens sveikatos specialistui būtinos kompetencijos. *Farmakologijos* dalyko temos apie atskirus vaistus, jų skyrimą, dozes ir pan., visiškai nereikalingos visuomenės sveikatos specialistui ir nėra skirtos

ugdyti visuomenės sveikatos specialisto kompetencijas. Rekomenduojama literatūra taip pat skirta ne visuomenės sveikatos specialistų rengimui, bet gydytojų rengimui. Ekspertai nurodė šį dalyką keisti į kitą su sveikatos apsaugos organizacija ir vadyba susijusį dalyką. Programos rengėjai pakeitė minėtą dalyką „Farmakologijos pagrindais“, tačiau liko kai kurios su visuomenės sveikata nesusijusios temos. Dėstant šį dalyką reikėtų akcentuoti temas, kurios siejasi su visuomenės sveikatai arba šį dalyką keisti dalyku, ugdančiu visuomenės sveikatos specialisto kompetencijas.

Programos rengėjai pilnai atsižvelgė į ekspertų pastabą, jog Programoje būtų tikslinga vietoj dalyko *Genetika* įtraukti dalyką „Genetikos ir genomikos pagrindai“.

Ekspertai nurodė į dalyko *Profesinė sveikata ir profesinių susirgimų profilaktika* privalomosios literatūros sąrašą įtraukti būtent profesinės sveikatos vadovėlį. Programos rengėjai įtraukė vadovėlį „Profesinė sauga ir sveikata“. Ekspertų nuomone, taip pat vertėtų įtraukti vadovėlį lietuvių kalba „Profesinė sveikata“ arba naujausią profesinės sveikatos vadovėlį anglų kalba.

Ekspertai atkreipė Programos rengėjų dėmesį, jog dalykas *Papildomoji ir alternatyvioji sveikatos priežiūra* pagal savo turinį ir tikslus tinkamas Universitete vykdomai „Taikomosios fizinės veiklos“ studijų programai, bet ne „Visuomenės sveikatos“. Visuomenės sveikatos specialistas veiklos, numatytos šio studijų dalyko apraše, nevykdo, todėl jam įgyti apraše numatytų praktinių gebėjimų taikyti netradicinių terapijos metodų technikas nereikia. Programos rengėjai atsižvelgė į šią pastabą ir šį dalyką pašalino iš Programos.

Ekspertai pateikė pastabą, jog dalyko *Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos ugdymas* ir dalyko *Sveikas senėjimas ir geriatrija* dalis temų dubliuojasi. Programos rengėjai pagal ekspertų rekomendaciją dalyką *Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos ugdymas* pakeitė dalyku *Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos stiprinimas*, ir taip išvengė temų dubliavimosi.

Programos rengėjai atsižvelgė į ekspertų pastabą, kad dalykų *Vaikų ir paauglių sveikata*, *Lyčių sveikata ir ugdymas*, *Anatomija* dalis temų dubliuojasi, kad nurodoma ta pati pagrindinė literatūra.

Programos rengėjai papildomai pateikė Bakalauro baigiamojo darbo rengimo tvarką, aprašė baigiamųjų darbų temų pasirinkimo mechanizmą ir darbų vykdymo eigą.

Dalyką *Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos ugdymas* (4 kreditai) pagal ekspertų rekomendacijas pakeitė dalyku *Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos stiprinimas*, nes tokio amžiaus asmenų sveikatos ugdymas praktiškai nebevykdomas, o atliekamas sveikatos stiprinimas, sveikatos priežiūra, vykdoma ligų prevencija, siekiama užtikrinti orią senatvę.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad aprašytame visuomenės sveikatos studijų krypties dalykų bloke dalis dėstomų dalykų net ir po šio sąrašo pakoregavimo nepriskirtini visuomenės sveikatos

studijų kryptčiai ir gali būti įvardijami tik kaip „medicinos ir sveikatos“, „gyvybės mokslų“ (pvz., žr. *Biofizika, Biochemija, Anatomija, Fiziologija ir patologija*).

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės:

Stiprybės:

- Programos turinys turi savo išskirtinumą – daug dėmesio skirta sveikatos ugdymui.
- Labai detaliam aprašyta dalykų dėstymo eiga.
- Labai detaliam aprašyti vertinimo kriterijai.

Silpnybės:

- Nesudaryta galimybė studentams laisvai pasirinkti bendrojo universitetinio lavinimo dalykų.
- Bibliotekoje nėra dalykų aprašuose nurodytos naujausios studijoms skirtos literatūros, tačiau Programos rengėjai, patvirtinus Programą, numato šią literatūrą įsigyti.

2.3. Personalas

Programos vykdymui numatomas pasitelkti personalas iš esmės atitinka teisės aktų reikalavimus. Iš pateikto 32 dėstytojų sąrašo 1 yra profesorius, 8 docentai, 10 lektorių. 2 lektoriai yra mokslo daktarai. Analizuojant dėstytojų gyvenimo aprašymus aptikta kai kurių nesutapimų su Programos apraše pateikta 5 lentelė. Pvz., dėstytoja D. Razmaitė lentelėje buvo pažymėta kaip biomedicinos mokslų atstovė, nors ji pagal išsilavinimą ir pateiktas publikacijas yra socialinių mokslų krypties dėstytoja. Tuo tarpu lekt. L. Miliūnienė Apraše nurodyta kaip socialinių mokslų atstovė, tačiau dalis jos publikacijų gyvenimo aprašyme priskiriamos visuomenės sveikatos kryptčiai. Kai kurie gyvenimo aprašymai yra nepilni ar nekokybiškai parengti. Pvz., doc. V. Šlekienės gyvenimo aprašyme nenurodyta, kokioje mokslo krypttyje ji apgynė daktaro disertaciją, ir kokiai mokslo sričiai ir kryptčiai priskirtinos jos publikacijos (gamtos mokslų - fizikos, socialinių mokslų - pedagogikos, ar kitų mokslų - optometrijos?). Beje, Aprašo 5 lentelėje ši dėstytoja įvardijama kaip biomedicinos mokslų kryptties atstovė.

Programos aprašo rengėjai nurodo, kad visus Programos dalykus dėstys asmenys, turintys ne žemesnę kaip magistro kvalifikacinį laipsnį arba jam lygiavertę dėstomą studijų dalyką atitinkančios studijų kryptties aukštojo mokslo kvalifikaciją. Iš 24 visuomenės sveikatos kryptties dėstytojų 13 yra mokslų daktarai. Pagal šį kriterijų Programa atitinka reikalavimą pirmosios pakopos studijoms (daugiau kaip pusė dėstytojų turi būti mokslų daktarai, mokslininkai; Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. V-501).

Duomenys iš Programos personalą aprašančios 5 lentelės rodo, kad tarp išvardintų dėstytojų tik keturi turi visuomenės sveikatos magistro universitetinį išsilavinimą (du - jį atitinkantį išsilavinimą) ir tik trys turi visuomenės sveikatos studijų krypties universitetinį išsilavinimą bei publikuoja visuomenės sveikatos krypties straipsnius – tai dr. D. Miniauskienė, doc. dr. V. Vaitkevičius, lekt. A. Vaitkevičienė. Atkreiptinas dėmesys, kad Programos dėstytojų sąrašė yra 11 (34 proc.) biomedicinos atstovų, tačiau tik 3-4 dėstytojai (2 iš jų yra vyresni kaip 65 m.) turi visuomenės sveikatos mokslų kvalifikaciją. Ekspertų nuomone, Programoje numatytų dėstytojų kvalifikacija visuomenės sveikatos srityje yra tobulintina. Be to, siūlytume į Programos vykdymą įtraukti daugiau visuomenės sveikatos studijų krypties dėstytojų (pakviesti vizituojančius dėstytojus iš kitų universitetų; perkvalifikuoti ir parengti savus dėstytojus; pakviesti dėstyti visuomenės sveikatos specialistus-praktikus ir t.t.).

Programoje numatyta dėstyti 40 dalykų. Kai kurie dalykai yra pakankamai didelės apimties (6 kreditai ir daugiau). Todėl į studijų Programos dėstymą numatyta įtraukti ne tik 32 dėstytojus nurodytus sąrašė, bet dar ir papildomus. Taigi, numatomas dėstytojų skaičius yra pakankamas. Susitikimo metu Programos rengėjai paaiškino, kad realiai Programoje dėstys didesnis skaičius dėstytojų negu pateikta Apraše. Jie nurodė, kad Universiteto studijų informacinė sistema neleidžia įtraukti daugiau kaip 1 dėstytojo į dėstytojų sąrašą.

Analizuojant dėstytojų sąrašo publikacijas taip pat atkreipėme dėmesį, kad tik 3-4 dėstytojai yra paskelbę visuomenės sveikatos krypties publikacijų. Galima daryti išvadą, kad universitetas kol kas nėra sukaupęs pakankamai mokslinio potencialo visuomenės sveikatos kryptyje ir tai yra viena iš Universiteto silpnųjų.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės:

Stiprybės:

- Mokslo daktarų skaičius Programos vykdymui pakankamas.
- Numatomas dėstytojų skaičius yra pakankamas. Bendrųjų universitetinių bei sveikatos ugdymo dalykų dėstytojų kvalifikacija tinkama ir pakankama.

Silpnybės:

- Tik keletas dėstytojų yra baigę visuomenės sveikatos arba joms prilyginamas studijas, o didžioji dalis yra socialinių mokslų atstovai.
- Didžiosios dalies biomedicinos studijų srities dėstytojų praktinė ir akademinė veikla yra nesusiję su visuomenės sveikatos sektoriumi (tai daugiau asmens sveikatos priežiūros ir klinikinė veikla).
- Personalo moksliskumas visuomenės sveikatos kryptyje yra stiprintinas, nemaža dalis dėstytojų turi mažai publikacijų užsienio žurnaluose, straipsnių su citavimo koeficientu.

- Numatyti Programos dėstytojai daugiausiai kėlė savo kvalifikacija bendro pobūdžio, bet ne visuomenės sveikatos krypties kursuos ar mokymuose.
- Silpni Programos dėstytojų ryšiai su visuomenės sveikatos tyrimus vykdančiais kitų Lietuvos ar užsienio universitetų kolegomis mokslininkais.

2.4. Materialieji ištekliai

Rekonstruotoje ŠU bibliotekoje sudarytos puikios sąlygos studijoms: pastatas (7543 kv. m.) pritaikytas studijų reikmėms, sukurta savarankiško mokymosi bazė. Įrengta 181 kompiuterizuota darbo vieta, sukurta virš 400 mokymosi vietų, 5 grupinio mokymosi bei seminarų ir 9 individualaus darbo kambariai.

ŠU bibliotekoje teikiama bevielio interneto paslauga. Išplėstas bibliotekos tiesioginių ir nuotolinių paslaugų spektras, sudarytos sąlygos teikti edukacines, konsultacines, informacines paslaugas, vykdyti socialinius projektus: įrengtos 3 modernios konferencijų salės (viena iš jų turi daugiau nei 140 vietų su sinchroninio vertimo sistema), 3 kompiuterizuotos mokymo klasės. Biblioteka pritaikyta judėjimo negalią turintiems lankytojams. Dvi darbo vietos įrengtos regos negalę turintiems studentams (skaitykloje). Dėstytojams ir studentams sudarytos tinkamos prieigos prie duomenų bazių iš ŠU bibliotekos, ŠU fakultetuose esančių bei namuose naudojamų kompiuterių. Visatekstės multidisciplininės mokslinės informacijos duomenų bazės suteikia prieigą prie mokslo žurnalų, santraukų, monografijų, ataskaitų, statistikos leidinių, konferencijų straipsnių rinkinių, informacijos centrų duomenų, teisės aktų, žodynų, žinynų, enciklopedijų.

Nors Programos aprašo 5.3. punkte nurodoma, jog *Katedroje* ir pagal ES projektus įkurtame *Fakulteto* Studijų resursų centre sukaupta nauja mokslo literatūra (apie 250 užsienio pripažintų leidyklų leidinių visuomenės sveikatos, kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologijos, socialinio ir sveikatos ugdymo, edukologijos, psichologijos, sveikatinimo ir kt. tematika), kuria naudojasi dėstytojai ir studentai, tačiau iš dalykų aprašuose nurodytos privalomosios literatūros egzempliorių mažo skaičiaus (1-3) matome, kad studijoms privalomosios literatūros kol kas nepakanka.

Bibliotekoje ekspertai susipažino su turima visuomenės sveikatos ir kitų sveikatos studijų literatūra – vadovėliais, knygomis. Atkreiptinas dėmesys, kad biblioteka iki šiol nėra išskyrusi atskiros visuomenės sveikatos studijų krypties knygų sekcijos, nors atskirai yra išdėliota biomedicinos srities literatūra. Taip pat bibliotekoje yra labai mažai naujesnių visuomenės sveikatos krypties vadovėlių anglų kalba. Be to nėra ir kai kurių lietuviškų bazinių vadovėlių (pvz., *Fundamentinė epidemiologija*, Kaunas, 2003; aut. V. Grabauskas ir kt.), kurie būtini norint pradėti vykdyti visuomenės sveikatos studijų programą.

Fakultete yra 16 tinkamų studijų procesui patalpų: 7 auditorijos, 7 kabinetai ir 3 kompiuterių

klasės, 3 laboratorijos, specializuoti kabinetai: Probleminio mokymo kabinetas, profesinės reabilitacijos laboratorija, kineziologijos laboratorija, sveikatos ugdymo kabinetas. Bendras mokymo patalpų plotas – 909 m². Jose įrengtos 597 darbo vietos. Mokomosios patalpos įrengtos moderniai, kompiuterizuotos. Visos fakulteto aplinkos pritaikytos studentams, turintiems negalę (reguliuojamo aukščio stalai auditorijose, keltuvas prie 519 auditorijos, 512 auditorija pritaikyta regos negalią turintiems studentams, pritaikytos WC patalpos pagrindiniame mokomajame korpuse, 3 liftai ir kt.). Vidutinės ir mažos patalpos (20–50 vietų) pritaikytos grupinėms veikloms, keletas patalpų pritaikyta individualiam darbui bei konsultavimui; 4 didelės auditorijos pritaikytos srautinėms paskaitoms (80–100 vietų). Visos studijoms skirtos patalpos aprūpintos kompiuterine ir vizualine technika (angl. *Multimedia*), o 2/3 patalpų ir garso technika. Patraukliam studijų procesui organizuoti dėstytojai turi galimybę paskaitų metu naudoti interaktyvias lentas (219, 220 auditorijose), TV (5 mobilūs), video technikos kompleksus.

Fakultete yra daugiau nei 80 stacionarių kompiuterių (kompiuteriai atnaujinti 2013 m.), 13 spausdintuvų, 9 kopijavimo aparatai, 12 multimedijos prietaisų, 519 auditorijoje sumontuota stacionari įgarsinimo įranga. Veikia kompiuterių klasė, kurioje studentai bet kada gali naudotis internetu. Kompiuterių klasėse (503, 507, 512 auditorijose) atnaujintos visos darbo vietos, jos veikia kiekvieną dieną; yra internetas, kompiuterinė raštvedyba MS Office programine įranga. Mokymuisi naudojama naujausia licencijuota ir tik legali kompiuterinė programinė įranga. Visose UMSGF erdvėse veikia nemokamas (administruojamas) WiFi ryšys „Eudoram“, kuriuo gali naudotis registruoti universiteto studentai, dėstytojai ir kt. darbuotojai.

Studentų praktinės studijos numatomos atlikti naudojantis Universiteto bei socialinių partnerių turima įranga. (Aprašas 5.8). Programos rengėjai nurodo Šiaulių ligoninės laboratorinės diagnostikos skyriaus Biochemijos ir imunologijos laboratorijos įrangą, kuria galės naudotis studentai, tačiau dalykų aprašuose nėra nurodyta, kaip ši įranga bus naudojama studijų procese.

Programos apraše nurodyta, kad Fakultete naudojama moderni, kompiuterizuota įranga studijų procesui (pratyboms, savarankiškam darbui) ir moksliniams darbams: diagnostinė įranga „Back-check“ (skirta įvairių raumenų grupių jėgos, balanso, raumenų disfunkcijos testavimui, analizavimui, įvertinimui ir informacijos kaupimui); laikysenos ir stuburo mobilumo vertinimas atliekamas diagnostikos įranga „ZEBRIS CM10 WinSpine Pointer“; judesių dažnio vertinimas - reakciometru; Electromyograma (EMG) – raumenų aktyvumo vertinimas, „Biometrines Ltd“ elektromiografu; diagnostinė įranga ERGO-2 darbo simulatorius ir kt. Ši įranga tinkama Šiaulių universitete vykdomoms Reabilitacijos, Taikomosios fizinės veiklos, Kineziterapijos studijų programoms, tačiau Visuomenės sveikatos specialisto kompetencijų ugdymui tokia yra įranga nėra būtina.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės:

Stiprybės:

- Universitetas turi unikalios įrangos, tinkančios visuomenės sveikatos studijoms (pvz., ergonominiams, raumenų jėgos matavimams atlikti, žiedadulkėms tirti ir kt.).
- Rekonstruotoje ŠU bibliotekoje sudarytos tinkamos sąlygos studijoms, įrengtos modernios individualaus darbo vietos, grupinio darbo kambariai studentams.

Silpnybės:

- Universitetas neturi atskirų maisto, aplinkos studijų ir tyrimo padalinių ar tam skirtų laboratorijų.
- Studijoms nurodytos pagrindinės lietuviškos visuomenės sveikatos privalomosios literatūros nepakanka, kai kurių literatūros šaltinių turima vos 1-3 egzemplioriai, į dalykų aprašus įtraukta nepakankamai naujausių visuomenės sveikatos vadovėlių anglų kalba.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Numatyta, kad studentų priėmimas bus vykdomas per Bendrąjį priėmimą (žr. Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti, toliau – LAMA BPO) ir jo patvirtintą tvarką. Studentų priėmimą į Universitetą reglamentuoja Senato tvirtinami Studijų nuostatai (2015 m.) ir kasmet rektoriaus tvirtinamos Studentų priėmimo į Šiaulių universitetą taisyklės (2016 m.) bei kiti Senato priimti nutarimai. Priėmimo taisyklės skelbiamos Universiteto interneto svetainėje, įvairiuose leidiniuose bei dienraščiuose.

Stojimo į studijų Programą konkursinio balo sandarą sudaro 4 dalykai: biologija, chemija arba matematika, užsienio kalba ir lietuvių kalba. Numatyta, kad stojantieji pakanka brandos egzamino ar metinio pažymio įvertinimą. Taigi galima konstatuoti, kad stojimo balų sandara yra tinkamai parinkta, nors keliami reikalavimai stojančiajam nėra aukšti (pakanka brandos egzamino ar metinio vidurkio). Nuo 2016 metų Šiaulių universitete pradėta taikyti minimalaus stojimo balo skaičiavimo sistema. Numatomas minimalus balas 2017 metai – 3.

Studijų procese bus taikomi aktyvūs, į studentą orientuoti studijų metodai: grupių diskusijos, debatai, seminarai, refleksija, informacijos paieška, konsultacijos ir praktikumai, darbas grupėse, savarankiškas mokymasis, įtraukiamosios paskaitos, pristatymai, demonstravimas, atvejų analizė, probleminis mokymas ir kt.

Programoje numatyta vykdyti kooperuotą mokymą, leidžianti pagilinti studentų žinias ir įgūdžius skirtingose srityse. Šioje programoje studijuojantys studentai galės naudotis Respublikinėje Šiaulių ligoninė, Šiaulių valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos (Šiaulių skyriaus) laboratorine įranga

bei patirtimi atliekant su studijų procesu susijusias veiklas anatomijos, fiziologijos ir patologijos, mitybos ir maisto saugos, aplinkos ir sveikatos, biofizikos ir mikrobiologijos studijų dalykuose (Papildomai pateikta informacija po ekspertų pastabų).

Studentų pasiekimų vertinimo sistema yra aiški, daugeliu atvejų tamptai susijusi su studijų metodais. Programoje numatyti atskirų dalykų studentų pasiekimų vertinimo metodai yra labai skirtingi. Studijų rezultatų vertinimui Programos studentams bus taikomi tokie pasiekimų vertinimo metodai: egzaminas, rašto darbas, individualaus projekto pristatymas, grupinio (komandinio) projekto pristatymas, viešas darbo gynimas, refleksija, įsivertinimas, laboratorinių darbų gynimas, bakalauro darbo gynimas.

Numatytos galimybės ne tik studijoms užsienio aukštosiose mokyklose, bet ir praktikos atlikimui. Pagal ERASMUS+ studentų ir dėstytojų mainų programas Visuomenės sveikatos studijų programos studentai galės vykti į Karlovy Gradec universitetą, Oslo universitetą, Trnavos universitetą, Rytų Suomijos universitetą, Oulu universitetą, Jončopingo universitetą, Nyredhazos aukštąją mokyklą, Stambulo Aydin universitetą ir kitas Europos aukštąsias universitetines mokyklas, su kuriomis Šiaulių universitetas yra sudaręs bendradarbiavimo sutartis. Pagal sudarytas partnerystės sutartis studentai galės atlikti praktikas bei studijuoti Visuomenės sveikatos programos dalykus Omahos (Nebraska) ir Kento universitetuose. (Papildomai pateikta informacija po ekspertų pastabų).

Programos Apraše detalizuojama, kaip Universitete užtikrinamas akademinis nesąžiningumas. Už nusirašinėjimą, plagijavimą, kitoki nesąžiningumą ir apgaulinėjimą per atsiskaitymus, atliekant įvairius darbus ir egzaminų sesijos metu baudžiama: neleidžiama perlaikyti egzamino, reikia iš naujo kartoti dalyką (modulį), gali būti šalinama iš Universiteto (dekano teikimu rektoriaus įsakymas). Patys studentai, juos atstovaujančios organizacijos rengia akcijas, skirtas nusirašinėjimo prevencijai.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės:

Stiprybės:

- Numatyta tinkama mokymo ir vertinimo metodų įvairovė, metodai yra šiuolaikiški.
- Geras informacijos apie studijas, skaidrus reikalavimų apie studentų pasiekimų vertinimą pateikimas.

Silpnybės:

- Nenurodytos studijų proceso vykdymo adaptacijos, skirtingam studentų skaičiui, galimybės.

2.6. Programos vadyba

Studijų kokybės užtikrinimas universitete ir fakultete grindžiamas 2011 m. sukurta Šiaulių universiteto (ŠU) vidinės studijų kokybės vadybos sistemos (VSKVS) koncepcija. Universitete ir fakultete studijų kokybė yra prioritetas, grindžiamas ES aukštojo mokslo politikos dokumentais, kurie reglamentuoja vidinį studijų kokybės užtikrinimą aukštojoje mokykloje. (Programos aprašas, 7.1, 7.2, 7.3).

Programos į(si)vertinimui naudojami universiteto (Šiaulių universiteto Studijų tarnybos) ir fakulteto parengti uždaro, atviro, mišraus tipo klausimynai; apskritojo stalo diskusijos; fokus grupės; į tyrimus įtraukiami studentai, absolventai, dėstytojai, socialiniai dalininkai. (Programos aprašas, 7.4).

Kiekvienas dėstytojas taip pat atlieka savo dalyko kokybės (nurodant tobulinimo galimybes) vertinimo apklausą, kurią turi atlikti dalyką išklause studentai. (Programos aprašas, 7.4).

Informacija apie apklausų rezultatus yra prieinama visai akademiniai bendruomenei: dėstytojams, studentams, fakulteto administracijai, socialiniams partneriams. (Programos aprašas, 7.5).

Programos apraše nurodyta, kad išoriniai socialiniai dalininkai dalyvauja įsijungdami į su *Programos* rengimu ir realizavimu susijusias veiklas. (Programos aprašas, 7.6) Vizito metu paaiškėjo, kad dauguma socialinių dalininkų ketina dalyvauti studijų procese (priimant praktikoms, suteikiant galimybę naudoti įranga laboratoriniams darbams ir kt.), tačiau tik keletas jų prisidėjo prie Programos rengimo. Visgi vizito metu buvo akivaizdu, kad socialiniai partneriai yra suinteresuoti Programos sėkme.

Remiantis kitų programų patirtimi numatoma, kad socialiniai dalininkai siūlys baigiamųjų darbų temas (tokiu atveju pasirašoma trišalė mokslinio tyrimo atlikimo sutartis), prie studijų proceso jie prisidės skaitydami paskaitas ir vesdami pratybas fakultete ir/arba savo institucijoje, priimdami studentus į praktiką, vertindami jų pasirengimą praktinei veiklai bei siūlydami praktikos tobulinimo galimybes (Programos aprašas, 7.7).

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės:

Stiprybės:

- Universitete sukurta aiški vidinės studijų kokybės vadybos sistemos koncepcija, kurios pagrindu numatoma vykdyti Programos vadybą.
- Informacija apie studijų kokybę renkama nuolat, periodiškai peržiūrint galimybes tobulėti.

Silpnybės:

- Į Programos rengimo procesą socialiniai partneriai buvo įtraukti nepakankamai.

III. REKOMENDACIJOS

III.1. Rekomendacijos, kurias Programos rengėjai turėtų įvykdyti per 10 dienų nuo Programos vertinimo išvadų projekto gavimo dienos:

1. Būtina pataisyti Programos studijų rezultatus atsižvelgiant į ŠMM patvirtintą Visuomenės sveikatos krypties studijų aprašą. **(Atsižvelgta)**
2. Programos sandara nevysiškai atitinka Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašo reikalavimus (žr. II skyrius „Studijų srities samprata“. str. 16), kadangi į studijų krypties (visuomenės sveikata) dalykų bloką įtraukti šiai kryptčiai nepriskirtini dalykai (mažiausiai 15 iš 165 kreditų netinka kryptčiai) - biochemija, biofizika, farmakologija, genetika, klinikinė medicina. Todėl būtina atlikti esminius Programos sandaros pakeitimus. Kai kurie krypties specializacijos dalykai (trečiasis dalykų blokas) galėtų būti priskirti studijų krypties dalykų grupei (antrasis blokas). **(Atsižvelgta iš dalies)**
3. Dalykai „Visuomenės sveikata I“ (5 kreditai) ir „Visuomenės sveikata 2“ (5 kreditai) pagal savo turinį ir tematiką dubliuoja kitų visuomenės sveikatos dalykų turinį ir tematiką. Studentams pateikta literatūra neapima dalyko turinyje nurodytos tematikos. Nepateikti naujausi visuomenės sveikatos vadovėliai, pavyzdžiui, Theodore H. Tulchinsky, Elena A. Varavikova. „The New Public Health“, 3rd Edition, 2014. Elsevier Academic Press Elsevier Academic Press. Būtų prasminga dalyką „Visuomenės sveikata I“ pavadinti, pavyzdžiui, „Visuomenės sveikatos įvadas“, o dalyką „Visuomenės sveikata 2“ pavadinti, pavyzdžiui, „Visuomenės sveikatos politika ir intervencijos“ arba „Modernioji visuomenės sveikata 1“ ir „Modernioji visuomenės sveikata 2“, atitinkamai koreguojant dalyko aprašo turinį. Programos rengėjai patys turėtų priimti sprendimą, kaip koreguoti. **(Atsižvelgta)**
4. Dalykų „Sveikatos ekonomika“ ir „Sveikatos priežiūros vadyba“ turinys dubliuojasi su dalyko „Visuomenės sveikata“ turinyje nurodytomis sveikatos ekonomikos ir vadybos temomis. Pertvarkius dalyką „Visuomenės sveikata“ šių problemų turėtų nelikti. **(Atsižvelgta)**
5. Dalykas „Klinikinė medicina“ ugdo kompetencijas, kurios nepriskiriamos visuomenės sveikatos specialistui. Dalyką „Klinikinė medicina“ rekomenduojama keisti dalyku „Prevencinė medicina“, pertvarkant dalyko programą ir aprašą. Rengiant aprašą galima remtis „Park’s Textbook of Preventive and Social Medicine“, 23rd Edition, edited by K. Park. **(Atsižvelgta)**
6. Koreguoti dalyko „Aplinka ir sveikata“ turinį, nes dabar jis neapima visų svarbių šio dalykų temų. Į aprašą įtraukti visuomenės sveikatos saugos, taip pat visuomenės sveikatos saugos kontrolės temas. Kai kurios temos dubliuojasi su dalykų „Visuomenės sveikata“ ir „Profesinė sveikata ir profesinių susirgimų profilaktika“ temomis. Studijoms nurodytas

- pagrindinės literatūros sąrašė vadovėlis - J.Ašmenskas, A. Baubinas, V. Obelenis, B. Šimkūnienė (1997). Aplinkos medicina. Vilnius - pasenęs ir naudoti studijoms nebetinkamas. **(Atsižvelgta)**
7. Dalykas „Farmakologija“ kelia asmens sveikatos specialisto kompetencijoms būtinus tikslus, kurie būsimam visuomenės sveikatos specialistui netinka. Galima būtų šį dalyką keisti į „Farmacinė rūpyba“ arba į kitą su sveikatos apsaugos organizacija ir vadyba susijusį dalyką. Programos rengėjai patys turėtų priimti sprendimą, kaip koreguoti. **(Rekomendacija išlieka)**
 8. Vietoj dalyko „Genetika“ įtraukti dalyką „Genomika“ arba „Genetikos ir genomikos pagrindai“. **(Atsižvelgta)**
 9. Dalyko „Profesinė sveikata ir profesinių susirgimų profilaktika“ studijoms į privalomosios literatūros sąrašą reikėtų įtraukti konkrečiai profesinės sveikatos vadovėlių. **(Atsižvelgta iš dalies)**
 10. Studijų programoje įtrauktas dalykas „Biofizika“, kurio turinys pernelyg detalus ir smulkus. Rekomenduotina dalyko turinį pertvarkyti. Dalykas „Sveikas senėjimas ir geriatrija“ savo tikslais atitinka visuomenės sveikatos specialisto funkcijas, tačiau nurodyta studijoms literatūra, ypač pagrindinė, visiškai netinkama visuomenės sveikatos studijų programai. Nurodyti vadovėliai skirti medicinos, slaugos specialistams, socialiniams darbuotojams. **(Atsižvelgta)**
 11. Dalyko „Visuomenės sveikatos teisė ir bioetika“ ir „Biostatistika“ kai kurios temos dubliuojasi, pavyzdžiui, „Biomedicininis tyrimų etika“. **(Atsižvelgta)**
 12. Dalykas „Papildomoji ir alternatyvioji sveikatos priežiūra“ pagal savo turinį ir tikslus tinkamas Šiaulių universitete vykdomai „Taikomosios fizinės veiklos“ studijų programai, bet ne „Visuomenės sveikatos“. Visuomenės sveikatos specialistas veiklos, numatytos studijų dalyko apraše, nevykdo, todėl jam įgyti apraše numatytų praktinių gebėjimų taikyti netradicinių terapijos metodų technikas nereikia. **(Atsižvelgta)**
 13. Dalyko „Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos ugdymas“ ir dalyko „Sveikas senėjimas ir geriatrija“ dalis temų dubliuojasi. **(Atsižvelgta)**
 14. Dalykų „Vaikų ir paauglių sveikata“, „Lyčių sveikata ir ugdymas“, „Anatomija“ dalis temų dubliuojasi. Nurodoma netgi ta pati pagrindinė literatūra - Žmogaus anatomija ir fiziologija: mokymo knyga, tik kai kur nurodomi 2002 leidimo metai, kai kur 2014 leidimo metai. **(Atsižvelgta)**
 15. Dalyko „Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos ugdymas“ (4 kreditai) prasmė neaiški, nes tokio amžiaus asmenų sveikatos ugdymas praktiškai nebevykdomas, atliekamas sveikatos stiprinimas, sveikatos priežiūra, vykdoma ligų prevencija, siekiama užtikrinti orią senatvę.

Tai socialinių darbuotojų ir asmens sveikatos priežiūros darbuotojų kompetencija. Sveikatos ugdymas vykdomas jaunesniems. Prasmingiau būtų dalyką vadinti „Pagyvenusių ir neįgaliųjų sveikatos stiprinimas“. **(Atsižvelgta)**

16. Neaiški sveikatos ugdymo dalykų išskyrimo į atskirą grupę logika. Sveikatos ugdymo dalykai turėtų būti priskiriami Visuomenės sveikatos studijų krypties dalykų grupei. Jei išskiriama atskira grupė, reikėtų apraše tai pagrįsti. **(Atsižvelgta)**

III.2. Rekomendacijos, kurios turėtų būti įgyvendintos iki Programos vykdymo pradžios ir Programos vykdymo eigoje:

1. Iki Programos vykdymo pradžios būtina papildyti Universiteto biblioteką naujausia visuomenės sveikatos literatūra lietuvių ir užsienio kalbomis. Būtina peržiūrėti, papildyti ir senesnių būtinų bazinių vadovėlių fondus.
2. Universitetui apsvarstyti galimybę kooperuotis su kitais Lietuvos universitetais, kviešti dėstytojus iš kitų Lietuvos universitetų.
3. Būtina siųsti į visuomenės sveikatos krypties universitetines stažuotes dėstytojus, kurie dėstys pagrindinius visuomenės sveikatos studijų dalykus (pvz., Šiuolaikinę epidemiologiją, Sveikatos politiką ir sveikatos vadybą, Sveikatos stiprinimą ir profilaktinę mediciną, Aplinkos ir darbo mediciną, Sveikatos sociologiją ar antropologiją, Sveikatos ekonomiką ir finansus, ir. kt.).
4. Programos vykdymo eigoje įstoti į Europos visuomenės sveikatos mokyklų asociaciją (ASPHER) ir vykdant bei tobulinant studijų programą remtis ASPHER rekomendacijomis.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Šiaulių universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Visuomenės sveikata* vertinama **teigiamai**.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	2
4	Materialieji ištekliai	3
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	3
	Iš viso:	17

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: prof. dr. Rimantas Stukas

Grupės nariai: prof. dr. Linas Šumskas
Benas Gabrielis Urbonavičius